

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Ilirska ulica št. 22, prvo nadstropje.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštn. ine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Gospodarsko stanje delavstva leta 1913.

Leta 1913. je bila po vsem svetu veličanska gospodarska kriza, ki jo smemo imenovati največjo, odkar imamo kapitalistično dobo. Zdi se, kakor bi bila ta kriza napovedovalka svetovne vojne leta 1914. in 1915. Nobena dežela se ni mogla ogniti te krize, najbolj pa sta bili prizadeti po njej Avstroogrska in Nemčija. Kolikor se ta kriza tiče Avstrije, je znano iz posameznih poročil in posledic, ki jih je imela kriza, natančno nam pa vse mrtvilo na trgu pokazuje poročilo obrtnih nadzornikov, ki je nedavno izišlo.

Poročilo obrtnih nadzornikov nam ta dejstva neovržno dokazuje. Če ne vpoštevamo industrijskih strok, ki so delale za vojsko in mornarico, moramo potrditi, da je kriza zadela vso industrijo. Skoro v vseh posameznih poročilih naglašajo obrtna nadzorništa, da se je kriza, ki je pričela že v zadnjem četrtletju 1912, leta 1913 še poostrila tako, kakor že davno ne, ter da se je moralo izdelovanje industrijskega blaga znatno omejiti. Po vseh industrijskih podjetjih so odpuščali mnogo delavcev, krajšali so delavnik, uvajali počitne dneve, ustavili stroje in posamezne oddelke obratov, izdelovali so blago za zalogo deloma ob znižanih mezdah. Take so bile posledice krize. Sezijski obrati so imeli občajno po en ali dva meseca krajšo delovno dobo. Delavstvo je s tem izgubilo mnogo priložnosti za delo. Če še vpoštevamo, da narašča že nekaj let draginja življenjskih potrebščin, potem pač razumemo poročila obrtnih nadzornikov,

ki poročajo o izredno slabem gospodarskem stanju industrijskega in obrtnega delavskega ljudstva. Kot glavni vzrok krize navajajo poročila balkansko vojno, kot postranski vzrok pa silno deževno poletje leta 1913. Z balkansko vojno je bil obustavljen ves industrijski promet z Balkanom.

Kriza je bila tudi vzrok, da se je število stavk zmanjšalo. Dočim je bilo leta 1912 še 769 delavskih gibanj, jih je bilo leta 1913 le 405. Nekatere stavke so nastale zaradi tega, ker so hoteli podjetniki poslabšati mezdne ali pa omejiti drugačne ugodnosti. Če ne vpoštevamo industrijskih skupin, v katerih so se sklenile kolektivne pogodbe, moramo priznati, da so povsod delavcem mezde poslabšali. Zlasti se je to zgodilo pri tekstilni stroki, v stavbarstvu in v opekarnah. Zaradi krize se delavci dotičnih strok niso mogli ubraniti poslabšanju mezd. Kriza v stavbeni stroki pa ni zadela le stavbinskih delavcev, marveč tudi vse delavce v strokah, ki delajo za stavbinsko obrt, to so stavbeni mizarji, kleparji, ključarji, slikarji, pleskarji, tapetniki itd. Opekarn se je leta 1913. ustanovilo 80 manj nego prejšnje leto in 27 so jih ustavili, ker ni bilo dela.

V takih razmerah ni čuda, če se tudi glede stanovanjskih razmer ni dosegel nikakršen napredek. Dobrodelne stavbene zadrage so ustavile svoje delovanje, ker niso mogle dobivati kredita. Celo proti jamstvu državnega stanovanjskega zaklada ni bilo dobiti stavbnega kredita. Na drugi strani se pa tudi občine niso prav nič posluževale državnega zaklada za pospeševanje zidav z majhnimi stanovanji. Tudi ugodnosti glede stavbnega dednega

prava, po katerem bi se utegnile napraviti majhnih stanovanj, se niso ozirale ne občine in ne druge korporacije. Vse to očitamo letu 1913 na podlagi poročil obrtnih nadzornikov in da nam leto 1914 tega ni moglo nadomestiti in v socialnem oziru popraviti, kar je zakrivilo prejšnje leto, pa tudi razumemo z ozirom na nastale razmere.

Rumunija in boj Rusije za Dardanele.

Sazonov in Miljukov naglašata zopet z vso odločnostjo stališče ruskih diplomatov, ki smo ga mi v tem listu že večkrat omenjali. Stoletni boj za Dardanele in Carigrad hoče Rusija v tej vojni izvojevati, pa naj velja kar hoče. »Ruskoje Slovo« oznanja vsemu svetu, da bo po vojni Črno morje rusko morje in Miljukov poudarja zlasti, da si bo Rusija prisvojila Dardanele in vse, kar spada k njim.

Sedaj so to seveda še računali na medvedovo kožo in Rusija se v vsej tej vojni še ni niti korak približala tistemu cilju, ki ga je imel ruski car Peter Veliki, in ga smatra Rusija od takrat kot glavno vodilo za politiko v Orientu.

Pomembni pa so ti ruski načrti ne le za Rusijo in Turčijo ter vse druge države, ki so zapletene v sedanjo vojno, marveč tudi za nevtralne države. Zlasti je interesirana na tem vprašanju Rumunija. Vprašati se mora Rumunija, kakšen pomen bi imela država, ki bi jo na odprti strani v celoti omejevalo morje ruske države, ali bi ji ne pretila nevarnost, da ji zapre izliv Donave ter jo tako popolnoma izolira in ji

LISTEK.

Indija in Anglija.

Z današnjim dnem začnemo priobčevati spis, ki se bavi z indijskim problemom. Kakor tudi je bilo v sedanjih okoliščinah pisatelju težko, porabiti angleške virov, tako je imel vendar še na razpolago bogato gradivo, katero je skrbno predelal. Priporočamo našim čitateljem, da obrnejo vso pozornost nanj.

Dne 14. junija 1853 je pisal Marks Engelsu: »Splošno je bilo celokupno gospodarstvo Britancev v Indiji izsesavalno in je tako do današnjega dne. Ta Marksova sodba velja še danes. Imamo razlago za vedno trajajoče naraščanje nacionalističnega, proti angleškemu gospodarstvu naperjenega gibanja v Indiji. To gibanje je posledica strašnega pritiska, s katerim tlačijo gospodarstvo angleških plenilcev Indijo že poldrugsto stoletje. Angleški imperialistični politiki seveda zatrjujejo, da je vzrok temu gibanju v razvoju produktivnih in duševnih moči Indije, in da je zaslug Anglije za napredek kulture, ker so te moči vzbudili. Toda če priča v današnjem položaju proti njim že njihova slaba

vest, — kaj vse nam razodene šele pregled čez zgodovino Indije in angleškega gospodarstva! Ta ogromna država je bila pozorišče dramatično tekoče politične zgodovine. Osvojevalci so prihajali in izginjali, države so nastajale in propadale, mogočni vladarji so se dvigali kvišku in so bili zopet pahnjeni s prestola — a vseeno je široka masa prebivalstva, v katerega življenjske in gospodarske razmere so posegali ti politični preobrati le površno in nikdar razdirajoče, živela življenje, ki ni bilo ravno udobno, a se je vendar dalo živeti. Ko pa je vdrlo v Indijo z nasiljem angleško gospodarstvo, je postalo drugače. Zgodovina Indije je postala enolična, neznozna žaloigra. **Veliko ljudstvo, z več kakor 300 milijoni duš, izžeto v svoji množini od nekaj roparjev v interesu vladajočih razredov Anglije, in sicer tako sistematično izžeto, da dobesedno strada:** to je vsebina indijske zgodovine zadnjih sto petdesetih let.

Anglija je ustanovila svoje gospodarstvo čez Indijo v času, ko je bil moderni kapitalizem ravno na tem, da se razvije. Tako je spoznala Indija vse oblike izropavanja, začeni od grobih načinov nasilstva: prvotnega nakopičevanja kapitala preko iztiskavanja po trgovskem in industrijskem kapitalu vse do modernih metod finančnega kapitala. Ljudstvo stare kul-

ture, z visokim umetniškim čutom in marljivostjo do obrti, je zašlo pod gospodarstvo angleškega kapitalizma; v svoji veliki množini je popolnoma obubožano.

Izvenangleški kapitalisti in imperialisti nimajo zaradi tega še dolgo nobenega vzroka, po farzejsko kričati o roparjih in morilcih in grmeti proti »britanskemu morskemu roparstvu.« Kako je vendar pisal neki nemški imperialist pred petnajstimi leti v pruskim almanahih, ko je prišel do zaključka, da je Indijec pod Angleškim gospodarstvom manj srečen kakor pod despotizmom svojih prejšnjih vladarjev? »Ker nas je Bismark učil, skrbeti le samo za Nemčijo, in za druge ljudi ne ganimi niti prsta, ne smemo videti v tem, da je bil cilj Angležev le samo, napraviti Anglijo bogato in srečno, nič hudega!« — Kakšno odkrito priznanje k najbolj odurnemu in ogabnemu razrednemu egoizmu! — V sledečih sestavkih hočemo z nekoliko potezami očrtati slabo gospodarstvo v Indiji.

1. Gospodarstvo in z godovina Indije pred vsiljenjem kapitalizma.

Do vsiljenja kapitala je imelo gospodarstvo Indijcev vseskozi značaj takega gospodarstva, ki se nikamor ne gane, ampak stoji tiho in mirno vedno na enem in istem mestu. Razlago za to imamo v posebnem, svojstvenem bistvu temeljev in-

takorekoč onemogoči obstoj? Velika Rusija bi malo Rumunijo ugonobila brez vojne. Rumunija more ohraniti svojo veljavo in svojo samostojnost le tedaj, če ne postane nje sosedja še močnejša ter se nahaja ključ do Dardanel v rokah države, ki ni zmožna ogrožati Rumunijo.

To prepričanje se bolj in bolj uveljavlja tudi v Rumuniji. Vintila Bratianu, brat rumunskega ministrskega predsednika, pravi, da je v interesu Rumunije, če se reši Dardanelsko vprašanje in vprašanje Črnega morja potom evropskih držav, nikakor pa ne bi bilo ugodno za Rumunijo, če bi se ti vprašanji rešili po vplivu ene same sile. Bratianu zagotavlja, da Rumunija ne more nič imeti proti temu, če bi pri rešitvi tega problema sodelovale Avstro-Ogrska, Nemčija in Italija. Evropski interes na izlivu Dunava, pravi »Independance Roumaine«, jamči obstoj Rumunije. Svobodna plovba po Dunavu in evropsko jamstvo za to svobodo, to je po besedah Bratianovega brata, najvažnejše za rumunsko državo.

Če obvelja v Rumuniji to mnenje, in če začno uvidevati tudi druge nevtralne države, kako jim preti pogin po grabežljivosti Anglije, potem je naravno, da prično čimprej odločno vplivati na potek sedanje vojne, če že ne z udeležbo na vojni, pa s svojim političnim in gospodarskim vplivom, ki postaja tem važnejši, čim dalje traja sedanja svetovna vojna.

Skupna ministrska konferenca v Budapešti.

Ministrska konferenca ali pravzaprav pogajanje avstrijskega in ogrskega ministrstva se je vršilo v sredo dne 10. t. m. v Budapešti. Predmet pogajanjem, ki ostanejo še zaupna, je bilo preskrbljevanje armade in prebivalstva zlasti tostranske polovice monarhije. Razpravljali so pa ministri tudi o drugih gospodarskih vprašanjih. Konferenca je po izjavi oficijoznih listov imela bolj informativen značaj za nadaljne obravnave.

dijskega gospodarstva. Ta temelj je bil postavljen od »village communies«, staroindijskih občin. V notranjosti teh občin je bila vsa zemlja skupna, produkcija je izvirala iz neposredne zveze s poljedelstvom in rokodelstvom in je temeljila na nekem modrem načrtu o razdelitvi dela. V najbolj navadni obliki se je izvrševalo poljedelstvo skupno. Zraven tega so se gojile tudi domače postranske obrti, predli so in tkali. Poljedeljski produkt (pridelek) se je razdeljeval; od njega se je vzdrževala vrsta občinskih uradnikov, ki so opravljali v občini zelo potrebne službe. To so bili sodnik, davkojemalec in policijski mojster, vse v eni osebi; potem knjigovodja, ki je moral imeti v redu vse račune o produkciji občine in o delu na poljih; policijski služabnik, mejni paznik — eden najglavnejših delovateljev v teh občinah —; uradnik, ki je čuval omočitev polj; Braman z duhovniškimi opravili, Braman, ki je skrbel za koledar, učitelj, kovač, tesar, lončar, brivec, pralec in kovač za srebro.

Te občine so tvorile idilične majhne republike, ki so bile druga od druge skoraj popolnoma neodvisne. Ljubosumno so stražili svoje poljske meje. Vse, kar so rabili, so pridelali sami. Pridelovali so volno, sladkor, dišave, žito, riž in različne druge vrste žita; izdelovali so kattune in mus-

Omenjali smo že v zadnjih številkah »Delavca«, da avstrijska državna polovica ni založena dovolj za daljšo dobo z žitom in moko, dočim ima Ogrska še velike zaloge. Avstrija uvaža na leto okolo 14 milijonov centov žita in 8 milijonov centov moke iz Ogrske, kar znaša nad 550 milijonov kron vrednosti. Lanska žetev je bila na Ogrskem sicer neznatno slabejša nego običajno, vendar pa ni bila slaba. Ogrska je pridelala leta 1914 okolo 147 milijonov centov žitnih pridelkov, Avstrija pa le 95 milijonov meterskih centov.

Za preskrbljevanje armade prispeva Ogrska 3 dele, Avstrija pa 4. Po razmerju množine pridelka bi pa bila primerna razdelitev, po kateri bi prispevala Ogrska 8 delov, Avstrija pa 5.

Ogrska vlada je že pred časom rekvirirala zase žitne zaloge, razdelila je rekvizicijo na posamezna okrožja. Avstrija pa tega ni mogla storiti. Avstrija bi se bila utegnila preskrbeti z žitom še začasa, toda carinske meje rumunske ni mogla odpreti, ker je to bilo proti interesom Ogrske. V tem je Nemčija odpravila carino na žito in nakupila velike zaloge na Rumunskem. Prav tedaj pa, ko je tudi Avstro-Ogrska odpravila carino na žito, je Rumunija prepovedala izvoz žita.

Iz tega jasno sledi, da je zunanji trg za nakup žita Avstriji domala zaprt ter da je neobhodno potrebno, da se Avstrija in Ogrska pogodita, da se sme v to državno polovico izvažati žito, ki ga imajo na Ogrskem še dovolj.

Ogrska vlada si je zagotovila zmernejše cene za svojo potrebo. Žitni pridelovalci in trgovci, zlasti na Ogrskem, so napravili lepo kupčijo, ter se jim ne bo godila prav nobena krivica in škoda, če bodo morali odstopiti državi še ostale svoje zaloge.

Vzrok, da se avstrijski trg ni mogel preskrbeti z ogrskim žitom in moko že prej, preden je ogrska vlada rekvirirala žitne pridelke, je tudi to, da so bile na Ogrskem določene višje prodajalne cene nego v Avstriji. V tem primeru bi bili morali avstrijski trgovci žito na Ogrskem dražje plačevati nego so ga smeli prodajati v Avstriji.

Če pomislimo, da se je skupna armada postavila sedaj v prvi vrsti v obrambo

seline, ki so bili zaradi lepote tkanine, zaradi krasote in trpežnosti barv do devetnajstega stoletja neprekosljivi. Njihovi umetniško-obrtni delavci so izdelovali tudi okusapolne zlate in svilene vezenine, umetniške priprave iz kovine in lične izrezljanine iz slonokoščevine. Njihova občudovanja vredna ročna spretnost jih je usposabljala za najfinejše delavce. To spretnost si moramo razlagati iz nepremičnega, tihostojeečega značaja te gospodarsvene oblike, s katero stoji indijsko življenje v stanovih (razredih) v najožji zvezi: Hindi so bili ločeni v mnogo glavnih debel, ki so bila izpeljana po verski bajki od stvarnika Brame na ta-le način: Bramani so izhajali od ust, njim je bila dodeljena modrost in možnost, pridigovati, čitati in učiti; Cshatrici so izhajali od rok, njim je bilo dodeljeno, da so občutili moč, napenjati lok, vojskovati se in vladati, Bhyse izvira trebuhu in stegnu, ona ima skrb za hrano, ki jo dobavlja iz poljedelstva; Sutra naposled izhaja od nog, da dela in služi. Vsako teh glavnih debel je razdeljeno v določeno število stanov ali razredov, ki jih je vseh skupaj okrog 84. Med seboj se ne ženijo. Vsak stan se razlikuje v svojih običajih, svoji noši in zunanjosti od drugih, ločen je od njih po strogih pravilih kakor po neprestopnih zidovih. Kakor podedujejo otroci očetov stan,

Ogrske, ter da se s tem žrtvuje tostranska država z vso požrtvovalnostjo, potem nas prešine tudi zavest, da morajo ogrska vlada in ogrski žitni založniki uvideti neobhodno potrebo, da tudi tostranska država prejme iz ogrskih žitnic toliko, kolikor potrebuje za preskrbljevanje svojega prebivalstva in svoje armade.

V Nemčiji so uvedli za žito državni monopol; tak, ali vsaj podoben namen ima tudi avstrijska vlada, kakor posnemamo iz izjave grofa Stürgkha, ki je izjavil posebni dunajski deputaciji, da bo država skrbela za prehranjevanje prebivalstva. Vsekakor se pa nam zdi potrebno, da se to nujno vprašanje čimprej reši.

Končno moramo še očitati prebivalstvu samemu greh, ki se je dogajal doslej. Imovitejši sloji in tudi srednje imoviti so si nakupičili živil kar za cele mesece. To je nespametno, ker s tem niso dosegli prav nič drugega, kakor da morajo siromašnejši sloji že sedaj drago plačevati življenske potrebščine, ter da je posameznih živilskih stvari zmanjkalo vsaj dva meseca prekmalu, če bi tudi v resnici moralo priti do pomanjkanja. Naravnost smešna je trditev, da bi v Avstriji že sedaj nedostajalo živil.

Razglas o kovinah.

c. kr. trgovinskega ministrstva v sporazumu s c. kr. ministrstvom za javna dela z dne 7. februarja 1915. l., zadevajoč dovoljene za podelovanje in prodajo določnih količin po ministrstvenem ukazu z dne 7. februarja 1915. l., drž. zak. št. 28, za vojne namene zahtevanih vrst kovin.

Na podlagi § 1. ministrstvenega ukaza z dne 7. februarja 1915. l., drž. zak. št. 28, o porabljanju zalog določnih kovin in zlitin, se podelovanje in prodaja po tem ukazu za vojne namene zahtevanih tvarin v nastopno označenih mejah do druge ukrenitve splošno dovoljuje:

1. Posestnikom se prepustijo za podelovanje v lastnem obratu od zalog zahtevanih kovin in zlitin, kar jih je dne 7. februarja 1915. l. in kolikor iste niso pode-

tako tudi njegov poklic in njegovo spretnost, ki je dosegla po stoletnem podedovanju s časoma visoko stopnjo. Tako ni ostal samo proces produkcije v staroindijski občin, ampak tudi vdeležba družin pri njem vedno na enem in istem mestu, kakor kamen, ki ga vržeš v prepad in obleži tam nepremičen za zmerom. Vsaka teh občin je producirala čez mero, čez lastno potrebo. Ta čezmerni produkt pa v ropah občine ni bil na razpolago kot blago. Njegova uporaba je bila dvojna. En del od tega se je stekal kot oddaja v naturalijah v državo.

Stara Indija je bila razdeljena v več držav pod vladarstvom kraljev ali »rajah«. Te države, ki so imele enake institucije, so vladali taisti zakoni. Pri njihovi ustanovitvi so imeli baje Bramani, ki so dajali in oskrbovali zakone, glavno besedo. Vsekakor je ležala največja avtoriteta v njihovih rokah. Temelj gospodarstva v teh državah je bil komunističen, vlada despoticna. Toda ta vlada je skrbelo za javna dela: kopala je kanale za omočitev polj, gradila ceste in stavila mostove čez reke; imela je vsekdar na razpolago čete, ki so bile razpostavljene po vojaških okrajih, v katere je bila razdeljena vsa dežela. Ta vlada je prejemala del tistega čezmernega produkta. Organ, po katerem je dobivala oddajajoče naturalije v

lane, sledeči odstotni deleži: a) pri svincu in rdeči zlitini 25%, b) pri medu z 58% vsebine bakra ali manj 25%, c) pri kositru in kositrovih zlitinah z več nego 60% vsebine kositra 15%, d) pri kositrovih zlitinah z 60% vsebine kositra ali manj 25%. Za izdelovanje jekla za orodje se sme porabiti: e) chroma in ferrochroma 25%, f) wolframa in ferrowolframa 20%, g) molybdāna in ferromolybdāna 20%. — 2. Posestnikom je dovoljena prodaja nastopnih množin, zahtevanih kovin in zlitin, kar jih je dne 7. februarja 1915. l. in kolikor niso podelane: a) pri svincu in rdeči zlitini 15%, b) pri medu z 58% vsebine bakra ali manj 15%, c) pri kositru in kositrovih zlitinah z več nego 60% vsebine kositra 10%, d) pri kositrovih zlitinah z 60% vsebino kositra ali manj 15%. — 3. Vsled dovoljenja pod točko 1. in 2. podelane in prodane množine ne smejo skupaj presežati pod točko 1. navedenega odstotka. — 4. Posestnik rud, predproduktov, starega gradiva, odpadkov, opilkov (ostružkov) in pepela sme iste tudi na surove kovine v lastnem obratu podelati ali tudi zase podelati pustiti v tujih inozemskih obratih; prodati pa jih ne sme brez dovoljenja c. kr. trgovskega ministristva. — 5. Imetnikom obratov za izdelovanje železa in jekla je v te namene prepuščena ona količina v njihovi posesti se nahajajočih zalog aluminija, ki odgovarja njihovi potrebi do konca aprila 1915. — 6. Od zahtevanih kovin in zlitin, všteti staro gradivo in odpadke, smejo posestniki podelati one količine, katere so potrebne za popravila v svrhu vzdrževanja lastnega obrata ali tujih obratov. Ta vporaba je pa samo takrat dopustna, ako je nadomestilo z drugo tvarino nemogoče in ako se po teh popravilih preostalo, za posestnika ne več porabno staro gradivo, da na razpolago vojaški upravi proti primeri odškodnini, če znaša njegova teža najmanj 20 kg. — Pod istimi pogoji je tudi dovoljena prodaja označenih tvarin, katere so v take namene potrebne.

Naročajte list „Delavec.“

Časopisje v vojni.

Ravnatelj nemškega oficioznega Wolffovega urada, dr. Dietz, je predaval pred nekaj dnevi v Berlinu o temi: »Časopisje in vojna«. Predvsem je ovrgeel mnenje, kakor da bi imelo časopisje sedaj zlate čase. Kdor to misli, ta ne pozna gospodarskih podlag, na katerih je zgrajeno moderno časopisje. Število abonentov igra do gotove mere povsem podrejeno vlogo; trdni temelj more časopisju ustvariti le inseratni del. V tem oziru pa je imela vojna za liste naravnost katastrofalne posledice. Na drugi strani pa so stroški informacijske in poročevalske službe silno narasli; prometne zveze so se poslabšale, tisk, papir se podraži. V gospodarsko tako krepki Nemčiji je poginilo v prvih mesecih vojne nad 1000 dnevnikov in raznih drugih listov, med katerimi se nahaja 120 političnih časopisov. Ostro nadziranje časopisja, stroga cenzura in dosledna omejitev poročevalske prostosti je po mnenju dr. Dietza časopisju zato toliko škodovalo, ker so bili zlasti v začetku vsi ti oblastveni ukrepi pač preveč natančni. — Pri nas v Avstriji je položaj časopisja še mnogo neugodnejši. Število listov, ki so morali prenehati, gre v tisoče, oni pa, ki vztrajajo, se morajo boriti z velikimi težkočami. Zvišanje števila naročnikov jim more izgube pri inserciji in večje stroške pri tisku in poročevanju le deloma nadomestiti. Tem večja pa je dolžnost prijateljev časopisja, da vztrajajo pri svojem listu, ga razširjajo in da razumevajo v teh težavnih časih njegov položaj.

Svetovna vojna.

Z južnega bojišča ni nobenih novejših poročil. Poročila o stanju vojske na jugu bodisi srbske, črnogorske ali avstrijske so le ugibanja, ki jih mi, ki nimamo upogleda v razvoj dogodkov na Balkanu, ne moremo presoati. Gotovo je le to, da je sedaj koncentrirana vsa pozornost na severno bojišče. Listi poročajo, da šteje sedaj srbska vojska okolo 200.000 mož, ter da je v srbski vojski okolo 20.000 Rusov. Tudi z živili in vojaškimi potrebščinami zalaga Srbijo tripelententa. Pogajanja Sr-

bije z balkanskimi državami, zlasti z Bulgarijo so v teku, toda ugodnega zaključka za Srbijo ni pričakovati.

V Karpatih se vrše že več časa hudi boji pretrgoma na celi fronti. Zlasti so se ti veliki boji vršili v Izhodnih Beskidih, v Gozdnih Karpatih in v Severoizhodnih Karpatih v Buhovini. Boji se pravzaprav vrše v treh navidez ločenih oddelkih. V Izhodnih Beskidih med prelazoma Konječna in Lupkov. Ofenzivo so pričeli Rusi, a jih je Borojevičeva armada zadržala. Drugo glavno bojišče se nahaja med Usoškim in Pantirskim prelazom. Tukaž zbira Rusija večjo armado, ker hoče varovati posadko, ki oblega Pržemišl in armado, ki operira proti zahodni Galiciji. Tretje bojišče je pa med prelazom Dukla in gor. tekom reke Moldave v Bukovini. Zlasti na teh dveh bojiščih so avst.-ogrske čete dosežale uspeh. Avstrijski ofenzivi, ki se je pričela obenem z avstrijsko-nemško ofenzivo na Poljskem, v izhodni in srednji Galiciji, se hočejo Rusi z vsjo silo upreti. Nikakor pa od teh bojev, ki so zaradi čudovito razoranih Karpatov jako težki, ni pričakovati neposredne važnejše odločitve.

V Bukovini so se umaknili Rusi za reko Sučavo, potem ko so bili poraženi zlasti dne 18. januarja pri Jakobenu in dne 22. januarja pri Kirilibaba in Kimpolungu.

Na Poljskem so se Nemci že jako približali Varšavi. Oddaljeni so od Varšave še komaj pet ur hoda, tako da dosežajo strelje težke artiljerije že mesto Varšavo. Na Poljskem se sploh vrši velikanska bitka, ki namerava razbiti ruski centrum ter operirati potem obkoljevalno proti obema kriloma ruske fronte. Na kilometrski črti je v središču na nekaterih krajih po 100.000 nemških vojakov, drugod pa še več. Iz tega je razvidna ljutost boja.

Ruska poročila o bitki pri Boržimovu pravijo kakor poročila »Corriere dela Sera«, ki je dobil iz Petrograda naslednji opis bitke pri Boržimovu: Nemci so iz močvirnate doline reke Rawke napadli strelske jarke pri Bolimowu in Borzymowu. Po najnovejših uradnih poročilih se je bojevalo na 17 km dolgi fronti sedem

posameznih občinah, je bil vaški sodnik. Na dvoru kralja, v stolnem mestu, se je kopicil torej del deželnih pridelkov, ki so segali preko neposredne potrebe. Ta del je imel kralj v svoji oblasti kot blago. Sicer Indijci sami niso gojili trgovine. Od zunaj so pač prihajali egiptovski in arabski trgovci in so dajali za indijske produkte drage kovine, na katerih je bila dežela borna. Čezmerni produkt se je tako na kraljevskih dvorih izpreminjal v zaklade dragih kovin. Drugi del tega čezmernega produkta je bil namenjen svetim, od Bramanov oskrbovanim krajem Hindov, bodisi, da se je stekal tja direktno iz občin, bodisi, da je prihajal tja na pot čez kraljevske dvore v izpremenjeni obliki. V svetiščih Hindov so se kopicili na ta način zakladi dragocenih preprog, zlatih in svilenih vezenin, umetniških oprav in drage kovine, zlata in srebra v podobi novcev in tudi brez nje, in dragih kamnov, na katerih je bila Indija bogata.

Staroindijsko gospodarstvo je hranilo veliko ljudstvo in je razven tega prinašalo še nadmerni produkt. Posebna oblika tega gospodarstva je imela za posledico, da se je ta nadmerni produkt v podobi zakladov navadno nagrmadil, kakor tudi je imela za posledico, da indijske države niso kazale nikakih ekspanzivnih (razširjavajočih se) stremeljenj. Ta nadmerni produkt je postal

pač prokletstvo Indije. Zaradi tega čezmernega produkta je postala Indija cilj ekspanzive (razširjatve) nomadnih ljudstev na zahodu in severu.

Arabski trgovci so postali vsled trgovine z Indijo bogati. Socialna protislovja v arabskem ljudstvu so se pomaknila v ospredje, in kot posledica teh protislovij izlam. Pod prorokovo zastavo so delali Arabci na vzhod in na zahod svoje osvojevalne pohode, katerih glavni namen je bilo grabljenje plena. Kako naj bi se Indija, dežela, kateri so se imeli Arabci zahvaliti za svoje blagostanje, ne zdela ubožnemu arabskemu ljudstvu poželenjavreden cilj osvojevanja! Arabci so delali napad na napad, a so bili zmerom odbifi, dokler se jim ni naposled vendarle posrečilo, da so zasedli pokrajino Scinda ob spodnjem Indusu. To je bilo v taistem letu 710, v katerem je njihov vojskovodja Tarik vdrl preko Gibraltarja v Španijo. Pregnali so kralja (raja) iz Scinda, polastili se njegovih zakladov, oropali svetišča, in skrbeli za to, da se je čezmerni produkt iz občin stekal k njim kot vojni davek. Kot osvojevalci so vladali 36 let. Potem pa je arabska država razpadla vsled notranjih zmešnjav in nerednostij. Pregnani rajah iz Scinda se je dvignil in si zopet osvojil svojo neodvisnost.

Turki, Tatari in Mongoli so nastopili dedščino razrušene arabske države. Turkiški guverner iz Chorasana si je upal na lastno pest napraviti pohod v Indijo in se je med Indusom in afganistanskim gorovjem krepko in trdno utaboril. Lahorski rajah je vodil proti njemu vojsko, da bi preprečil nadaljna prodiranja; a bil je premagan. Mohamedanci so pritiskali naprej, Lahore je padel v njihove roke. Sin osvovitelja Mahmud je dvignil l. 1000 zastavo svete vojske proti Hindom in je prodiral zmerom dalje v Indijo. Tudi Hindi so vodili vojsko kot sveto vojsko. V resnici se pa ni šlo za vero, ampak za čezmerni, na svetih krajih Hindov nagrmadeni produkt. Turek je plenil sistematično vsa svetišča in je brezobzirno uničil božje podobe Hindov — manj iz verske gorečnosti, kakor zato, ker so bili shranjeni v svetiščih hiseri. Po vsakem bojnem pohodu se je vrnil s plenom obložen nazaj v Lahore, ko je bil poprej vse za seboj opustošil. Pridrl je prav do reke Ganges. Toda ni se mu posrečilo, da bi dobival trajno vojni davek iz osvojenih pokrajin. Ker so pritiskali feldšukiški Turki in so se nadaljevali upori Hindov, ni mogel ustanoviti države. S težavo so se obdržali njegovi nasledniki v Lahore.

Okrog l. 1180 je podrl njihovo vladarstvo močan sunek afganistanskih gor-

nemških divizij, katere je podpiralo 100 baterij. 105.000 vojakov je v dolžini 11.000 metrov napravilo naskok, katerega je okrepila še toča krogel iz 600 topov in sicer težke trdnjavske in poljske artiljerije. Že 26. januarja so pričeli Nemci napad na Borzymow. Dne 28. januarja so potisnili naprej štiri pešpolke, katerim se je posrečilo osvojiti en ruski strelski jarek. Izgubili so ga, pa zopet pridobili. Od 1. februarja naprej je bil napad in protinapad vedno silnejši in vedno več čet se ga je udeleževalo, tako da je prvoten spopad dobil značaj velikanske bitke z vsemi njenimi strahotami.

Boji, ki so naperjeni proti ruskemu središču so silni, ki pa še niso dosegli svojega namena. Tuči ob obeh straneh Visle na gorenjem Poljskem divjajo boji.

Ofenziva, ki sta jo pričeli minule dni avstrijska in nemška armada proti ruski fronti je tako velikansko zasnovana, da take ne pomni zgodovina človeškega rodu.

Na francoskem bojišču ni bilo važnejših dogodkov. Nemci so se v okolici Ostenda močno utrdili, ki krije tudi mesto Zeebrugge, ki služi Nemcem kot važno opiralništvo pri operacijah s podmorskimi čolni proti Angliji. Francija sili Belgijce, da vstopijo v francosko vojsko. Sicer pa francoski vrhovni poveljnik Joffre sam priznava poraz pri Soissonu in pri Charleroi. Med Arrasom in Reimsom so se vršili artiljerijski boji. V Vogezih in Argonih pa so bili posamezni boji za postojanke in strelske jarke.

Turčija je pričela v Kavkaziji zopet z ofenzivo. V Črnem morju se je izvršilo nekaj spopadov brez odločitve.

V Egiptu so sprednje turške čete prišle do Sueškega prekopa, a praske, ki so tam bile, so le postranskega pomena. V kratkem dospo turške čete na bojišče ob Sueškem prekopolu.

Domači pregled.

Dr. pl. Koerber je postal skupni finančni minister. Bilinski je odstopil in na njegovo mesto je prišel 64 letni Koerber,

skih ljudstev. Sledila je vrsta afganistanskih kraljev. S kraljevskima državama Delhi in Aymit so se bili dolgi, krvavi boji, v katerih sta naposled podlegli. Za njima sta se pred afganistanskimi osvojevalci pogreznila v prah državi Bahar in Bengaliya. Nastala je velika hindovska država od Indusa pa do bengalskega zaliva. Lahore je ostalo glavno mesto, v Delhi je imel svoj sedež provizoričen kralj, kralj samo po imenu. Kmalu so pričeli dreti vladarji te države proti jugu, Guzerat in Deogiri sta padla v njihove roke. Z ropanjem zakladov svetišč in rajah so vpejali Afganistanci svoje vladarstvo, njihov glavni cilj je bila prisvojitve čezmernega produkta osvojenih pokrajin. Toda tudi njihove države je bilo kmalu konec. Komaj je bila dobro na nogah, ko se je ob Indusu naenkrat pojavil mongolski cesar Čingis Khan. Medtem ko so prodirali afganistanski kralji proti Dekanu, je marširala Mogulova armada pred Delhi. A Mogul je bil odbit; toda njegovi nasledniki so se vrnili nazaj. Vedno uspešnejši so postajali njihovi sunki od zunaj; notranje zmešnjave so omajale veliko državo. Hindi so se dvignili in afganistansko vladarstvo se je zrušilo sredi 14. stoletja. Vnovič so postali rajahi neodvisni.

ki ga 10 let nismo videli v političnem življenju. Koerber je bil večinoma uradnik v ministrstvih. Po Badenijevem padcu je bil Koerber nekaj časa trgovinski minister, in sicer v Gautschevem ministrstvu. V ministrstvu Claryevem je bil minister za notranje stvari od 18. februarja 1900 pa do 31. decembra 1904 je bil ministrski predsednik. Izza njegovega predsedništva je zlasti omenjati dveh poskusov glede jezikovnega vprašanja na Češkem in pa predlogi glede druge železniške zveze s Trstom, ki se je že izvedla, in glede vodnih cest, ki se niso uresničile. Predsedniški stolec mu je takrat omajala vojaška kriza na Ogrskem.

Ukaz deželne vlade kranjske pekome. V zmislu ukaza deželne vlade kranjske se dovoljuje na podlagi ministrske naredbe z dne 30. januarja 1915, drž. zak. št. 24, peči le navadne dvodelne žemlje, ki so težke 45 gramov. Žemlje so po 4 vin. Drugega malega peciva iz pšenične moke ne smejo peči.

Dunajski peki peko samo štruce in hlebe.

Enajst pekov v Gorici mora plačati globo, ker se niso držali oblastvenh predpisov pri peki kruha.

Novi ravnatelj državne železnice v Trstu. Ravnatelj državnega železniškega ravnateljstva v Trstu, dvorni svetnik Aleksander Galambos je šel v pokoj. Ob tej priliki mu je cesar podelil komturni križec Franc Jožefovega reda. Njegov naslednik je postal dvorni svetnik dr. Rud. Schmitz, ki je svoj čas več let deloval v Trstu kot komercialni referent. — Železniški pristav Alojzij Mulley je predstavljen v Ljubljano.

Tatvina na škodo vojaštva. Tatinska družba, ki izrablja vojno v to, da si na škodo vojaštva nagrabi denarja in drugih dobrot, je začela počasi prihajati na dan v roke pravice. Komaj se je javnost nekoliko pomirila nad slučajem Thaller-Plöbst in Pisk v Beljaku, že je ondi doletela usoda enakovrednega druga. 5. t. m. so v tamošnji bolnišnici aretirali ognjičarja Ceplaka 3. gorskega artiljerijskega polka in ga z eskorto odpeljali k vojnemu sodišču na Ogrskem. Istodobno se je v Ceplakovem stanovanju in pri njegovih sorodnikih iz-

vedla hišna preiskava ter se je našlo pri Ceplakovih 2000 K v denarja in hranilna knjižica, glaseča se na enako visok znesek, kasneje pa v nekem kovčegu še 3000 kron. Sodi se, da je Ceplak ta denar pri-goljufal pri nakupovanju živine in mesa za vojaštvo na bojnem polju ter nekaj denarja poslal ženi po pošti, ostalo pa prinesel sam, ko se je bolan vrnil z bojišča v tukajšnje bolnišnico.

Vse šole v Sarajevu zaprte. Ker se v Sarajevu čez dalje bolj širi legar, je bosensko-hercegovska vlada zapovedala, da se morajo v Sarajevu zapreti vse šole.

Velik požar v Zagrebu. V Zagrebu je v torek zjutraj pričelo goreti v mizarski zadrugi, katero je ogenj kljub neutrudljivemu delu ognjegasev popolnoma uničil. Nato se je ogenj širil naprej ter je pričela goreti manufakturna trgovina Ludovika Polaka in trgovina Milana Mirkoviča, ki prodaja različne ptice in živali. Manufakturna trgovina je popolnoma uničena. Pri požaru se je ponesrečil ognjegasec Mirko Kolarič. Škoda znaša več stotisoč krno.

Zaprta mažarski milijonarji? V Szegedinu je zaprtih 15 trgovcev, lastnikov starih znanih tvrdk, ki so skoro sami milijonarji. Zaprti so zaradi goljufij pri dobavah za vojsko.

Poveljujoči general Mihael pl. Appel v Sarajevem je umrl za pljučnico, ki jo je dobil po legarju.

Najstarejši ogrski poslanec umrl. — Umrl je ogrski poslanec Jožef Madarasz v 101. letu svoje starosti.

Tri nove naredbe je izdalo ministristvo glede na popis raznih kovin, ki se mora z njimi štediti, da jih odkupi država, če bi jih potrebovala.

Bosenski deželni zbor je bil razpuščen.

Kdo mora opravljati vojno službo. Med vojno službo in črnovojniško službo je velika razlika. Dočim so dolžni opravljati črnovojniško službo le tisti, ki so sposobni za orožje, se sme pozivati k osebni službovanju v vojne namene, toda le izven bojišča vse za delo zmožne moške osebe, ki še niso dopolnile 50. leta, če ni zadosti prostovoljnih delavcev ali črnovojniških obvezancev — v zmislu § 7. brambnega zakona. Vpoklicujejo se najprej mlajše, potem starejše osebe, in če je mogoče je vpoklicati take osebe, ki so sposobne za dotično delo. Vsekakor oproščeni so osebne vojne službe: duševno in telesno nesposobne osebe, državni in drugi javni uradniki kakor tudi občinski predstojniki, osebe, ki oskrbujejo dušno pastirstvo, osebe, ki so izrečno v zmislu mednarodnih dogovorov po mednarodnem pravu te službe oproščeni. Opravljajna dalje trajajočega dela in službe zunaj stanovanjske občine so oproščeni; Samostojni kmetje, tovarnarji in obrtniki; iz posebnega ozira vrednih družinskih razmer osebe, katerih odsotnost onemogoča existenco članov rodovine, torej posestniki podedovanih gospodarstev, hranitelji rodovine ali edini brat ali polbrat osirotelih bratov in sester.

Prebiranje črnovojnikov rojenih leta 1891., 1895. in 1896. in črnovojnikov v letih 1878. do 1887., ki so vstopili v črno vojsko s pridobitvijo avstrijskega državljanstva po 33. letu starosti. Prebiranje se izvede 10. in 11. februarja v Kočevju, za sodni okraj Kočevje, v Ribnici 13. in 14. februarja, za sodna okraja Velike Lašče in Ribnica, 16. in 17. februarja v Črnomlju za sodna okraja Metlika in Črnomelj, 19. in 20. februarja v Novem mestu za sodna okraja Novo mesto in Trebnje, 22. februarja v Žužemberku, za sodni okraj Žužemberk; 24., 25. in 26. februarja v Ljubljani, za ljubljansko okolico; 28. fe-

bruarja na Vrhnikih, za sodni okraj Vrhnik; 2., 3., 4., 5. in 6. marca v Kamniku, za sodna okraja Brdo, Kamnik; 8., 9. in 10. marca za ljubljansko okolico v Ljubljani; 12. marca na Vrhnikih, za sodni okraj Vrhnik; 14. in 15. marca v Novem mestu, za sodna okraja Novo mesto in Trebnje; 17. marca v Žužemberku, za sodni okraj Žužemberk; 19. marca v Črnomlju, za sodna okraja Metlika in Črnomelj; 21. in 22. marca v Ribnici, za sodna okraja Velike Lašče in Ribnica; 24. marca v Kočevju, za sodni okraj Kočevje. V Radovljici 10. in 11. februarja (I. turnus), 24. in 25. marca (II. turnus), za sodna okraja Kranjska gora, Radovljica; v Kranju 13. in 14. februarja (I. turnus), 21. in 22. marca (II. turnus), za sodna okraja Kranj, Tržič; v Škofji Loki 15. in 16. februarja (I. turnus), 20. marca (II. turnus), za sodni okraj Škofja Loka; mesto Ljubljana 18., 19. in 20. februarja (I. turnus), 17. in 18. marca (II. turnus); v Višnji gori 22. februarja (I. turnus), 15. marca (II. turnus), za sodni okraj Višnja gora; v Litiji 24. in 25. februarja, za sodni okraj Litija (I. turnus), (II. turnus) 12. in 13. marca; v Krškem 27. in 28. februarja (I. turnus), 9. in 10. marca (II. turnus) za sodna okraja Krško, Radeče; v Kostanjevici 2. marca (I. turnus) in 7. marca (II. turnus); v Mokronogu 4. marca (I. turnus) in 5. marca (II. turnus). — Okrajno glavarstvo Postojna: za okrajni sodišči Postojna in Ilirska Bistrica 25. februarja, za sodišči Senožče in Vipava 26. februarja, za vse v Postojni. Okrajno glavarstvo Logatec: Za okr. sod. Lož, Logatec, Cirknica 28. februarja v Gornjem Logatcu, za Idrijo 2. marca v Idriji. Za turnus II. se vrši pregledovanje: Okr. glav. Logatec za Idrijo 3. marca v Idriji, za Lož, Logatec, Cirknica 5. marca v Gornjem Logatcu. Okr. glav. Postojna: Za sodišči Postojna in Ilirska Bistrica 7. marca, za sodišči Senožče in Vipava 8. marca v Postojni.

Seznam izgub. Iz zadnjih seznamov izgub povzamemo sledeče: **Sto prvi** seznam izgub vsebuje 3840 imen, 123 jih je od častnikov. Mrtvih je 546 vojakov, od njih 17 častnikov; ujetih je 241, od njih 20 častnikov. Najbolj prizadet je domobranski polk 12, potem slede pešpolki 29, 77, 87, 92, 94, domobranski polk 3, in ogrski črnovojniški polk 27. — **Sto drugi** seznam izgub vsebuje 3392 imen, 97 jih je od častnikov. Mrtvih je 498 vojakov, od njih 15 častnikov; ujetih je 99 vojakov, od njih 12 častnikov. Najbolj prizadeti so ogrski domobranski polk 20, ogrski črnovojniški polk 31, nato slede pešpolki 12, 13, 20, 72. — **Sto tretji** seznam izgub vsebuje 4437 imen, 156 jih je od častnikov. Mrtvih je 548 vojakov, od njih 37 častnikov; ujetih je 447, od njih 23 častnikov. Najbolj prizadeti so pešpolk 2, domobranski polk 36, potem slede pešpolk 4, lovski bataljoni 20, 27, 30 in domobranski polk 21. — **Sto četrti** seznam izgub vsebuje 3309 imen, 116 jih je od častnikov. Mrtvih je 453 vojakov, od njih je 20 častnikov; ujetih je 510, od njih 20 častnikov. Najbolj prizadet je pešpolk 68, potem slede pešpolk 37, domobranski polk 28, in ogrski črnovojniški polk 3. Največji del zaznamovanih stavlja pešpolk 68. — **Sto peti** seznam izgub vsebuje 3499 imen, 120 jih je od častnikov. Mrtvih je 627 vojakov, od njih 28 častnikov; ujetih je 235, od njih 23 častnikov. Najbolj prizadeta sta tirolska domobranska polka 1, 3, za njima sledita pešpolk 62 in domobranski polk 2. — **Sto šesti** seznam izgub vsebuje 3787 imen, 103 jih je od častnikov. Mrtvih je 526 vojakov, od njih 23 častnikov; ujetih 267, od njih 16 častnikov. Precej enakomerno prizadeti so pešpolki 19, 28, 52, 72, črnovojniški polk 16 in ogrska črno-

vojniška polka 12, 29. — **Sto sedmi** seznam izgub vsebuje 3753 imen, 104 jih je od častnikov. Mrtvih je 560 vojakov, od njih 22 častnikov; ujetih 306, od njih 19 častnikov. Najbolj prizadeta sta pešpolk 102 in tirolski lovski polk 1; nato slede pešpolki 10, 47, 60, 95. — **Sto osmi** seznam izgub vsebuje 3726 imen, 99 jih je od častnikov. Mrtvih je 455 vojakov, od njih 21 častnikov; ujetih 366, od njih 18 častnikov. Najbolj prizadeti so: pešpolka 41, 68, in ogrski črnovojniški polk 29; nato sledita pešpolka 50, 58 in bosenski pešpolk 4. — **Sto deveti** seznam izgub vsebuje 2913 imen, 71 jih je od častnikov. Mrtvih je 491 vojakov, od njih 13 častnikov; ujetih je 436, od njih 15 častnikov. Precej enakomerno prizadeti so pešpolki 19, 42, 66, bosenski pešpolk 3, lovski bataljoni 28, ogrski domobranski polk 29, in ogrski črnovojniški polk 6. — **Sto deseti** seznam izgub vsebuje 3408 imen, 64 jih je od častnikov. Mrtvih je 505 vojakov, od njih 7 častnikov; ujetih je 877, od njih 11 častnikov. Najbolj prizadet je pešpolk 64, za njim slede pešpolki 21, 75, 88, 91, 93 in črnovojniški bataljon 222.

Pegasti legar. Za pegastim legarjem je obolelo na avstrijskem ozemlju od 31. januarja pa do 6. februarja 423 oseb. V Gradcu sta bila med njimi 2 slučaja, 1 v Celju in 1 v Gorici.

Naročbe na vozila. Zaradi vojne so silno trpela vozila državnih železnic, ker so bila silno uporabljana. Zaraditega bo treba naročiti za leto 1915 zlasti mnogo lokomotiv in blagovnih voz. Pogajanja glede nabave sicer še niso končana, vendar se pa namerava naročiti v letu 1915 skupno za 65 milijonov kron potrebščin. Domala dve tretjini tega zneska se porabi za nabavo lokomotiv, ostanek pa za vagonov. Že vnaprej je bilo naročenih 60 lokomotiv, ki bodo veljale okoli sedem milijonov; naročiti jih pa nameravajo še 280, to je za okroglo 35 milijonov, tako da bo nabavljenih 340 novih lokomotiv za 42 milijonov kron. Vagonov nameravajo naročiti 5000, in sicer 3500 kritih in 1500 odprtih. Stali bodo ti vagoni okoli 23 milijonov kron. Na železno industrijo bo to naročilo vplivalo ugodno, sicer bi pa bilo leto 1915 jako neugodno. Obenem je bilo tudi naročenih 150 tovornih avtomobilov v vrednosti 16.000.000 kron.

Kinematograf »Ideal«. Spored za soboto 13., nedeljo 14. in ponedeljek 15. t. m.: 1. Lonček. (Komično.) 2. Vojni žurnal. (Kinematografska poročila z bojišč.) 3. Zver v človeku. (Moderna drama v 4. dejanjih. V glavnih vlogah Marija Jacobini in Gustavo Serena.) 4. Polidorjev talisman. (Komično.). — Spored za torek 16., sredo 17. in četrtek 18. t. m.: 1. Vojni žurnal. (Kinematografsko poročilo z gališkega bojišča.) 2. Kdo je storilec? (Senzacionalna defektivska drama v 3. dejanjih.) — Samo popoldne. 3. Štorklja je mrtva (Filmska burka v 4. dejanjih, priredil Hans Kottow, vprizorila Louise Kohn in I. Fleck.) (Samo zvečer.) Velikanski smeh! — V petek, 19. februarja: Zlata srca v železnem času. (Vojna drama po resničnem prigodku v 3. dejanjih.)

Ne samo po slabi tovaršiji, tudi po slabi jedi in pijači boli glava. Če nočete, da vas bo po slabi kavi bolela glava, pijte samo tako kavo, ki je pripravljena s Kolinsko kavno primesjo, kajti le taka kava je res najboljša. Ima prijeten vonj, izvrsten okus, pa tudi lepo barvo. Kolinska kavna primes si je zaradi svoje izvrstne kakovosti pridobila povsod splošno priznanje. Vsi pravijo, da je ona v resnici najboljši kavni pridanek. Ker je zraven še tudi pristno domače blago — edino te vrste sploh — jo prav radi vsem našim gospodinjam kar najtopleje priporočamo.

Nihče ne misli, dokler je zdrav, na to, da pride kdaj lahko v prepri, ki mu lahko povzroči bolešno skrnino na rokah, nogah in trd vrat. Misli pa bi morali na to od časa do časa in za take slučaje imeti doma, kakor tudi za opekline, obtiske, otekline i. t. d. Fellerjev bolečine lajšajoči zeliščni esenc-fluid z znamko »Elsa-fluid«. Iz lastne izkušnje to čitateljem najtopleje priporočamo. Naročiti je od lekarnarja E. V. Fellerja, Stubica, Elza trg št. 334, Hrvatsko, 12 steklenic za poizkušnjo za 6 K franko. Ravnotako naj bi imeli Fellerjeve odvajalne »Elsa-kroglice« 6 škatlic za 4 krone 40 vin., franko vedno doma.

Svetovni pregled.

Pruski deželni zbor je jel zborovati v torek. Na prvi seji so podali zastopniki raznih strank svoje izjave. V imenu socialno demokratiške stranke jo je podal poslanec Hirsch, rekši, da stranka načelne stališča proti dosedanji vladni politiki ne opušča. Ta politika tudi sedaj ni drugačna, vendar se ne spušča v tem resnem času v strankarsko politično razpravo. Stranka pa zahteva, da vlada z ozirom na situacijo, ki jo v notranji politiki neobhodno vstvarja vojna za najširše ljudske mase, izvaja posledice ter spremeni svojo politiko napram delavskemu razredu, napram poljskemu vprašanju in uvede že v sedanjem zasedanju splošno, enako in direktno volilno pravico. Govornik je izrazil končno nado, da se želja po miru, ki jo goji zlasti delavstvo vseh dežel, kmalu uresniči in doseže sporazum, ki bo jamčil trajen mir v blagor vsega človeštva. Na izvajanja sodruha Hirscha je rezko odgovarjal v imenu konservativcev pl. Heydebrand, ki je očital Hirschu, da je s tem nastopom prekršil slovo in mir med strankami, ki je bil nastal med vojnim časom. To netaktnost Heydebrandovo grajajo celo meščanski listi, ki poudarjajo, da imajo v Prusiji za deželni zbor še dandanes tri razredno volitev, in vsakomur se mora zdeti zahteva po splošni, enaki in direktni volilni pravici pravična. Naravna je ta zahteva in naravne so tudi druge zahteve po enakopravnosti delavstva z meščanskimi sloji.

Sklepi nemškega zveznega sveta glede preskrbe z moko. V seji zveznega sveta se je sprejela naredba, s katero se je izpremenil razglas o ureditvi prometa s krušnim žitom in moka. Nadalje se je sklenilo, da se občinskim zvezam dovoli, da smejo od svojih občanov - domačinov zahtevati naznanitev njihovih zalog, ki v državnem popisovanju z dne 1. februarja niso bile obsežene, ker so znašale manj kakor dva centa. Komunalne zveze smejo potem te zaloge dati preodkazati sebi, ako pri posameznih lastnikih presegajo 25 kilogramov. Tem potom bo občinam omogočeno, pridobiti iz zasebnih gospodarstev, ki so se z moko preobilno založile, še moko za potrebe splošnosti.

Lakota v Varšavi. Že tri tedne niso dobili v Varšavo nobenih živil in vlada tam zaradi tega huda lakota. Preskrbljevalni odbori in magistrat so se pritožili pri ministrstvu, ki je sklenilo, da gradi posebno železnico, po kateri bo preskrbljevalo Poljsko in Varšavo. V pristanišču Arhangelsk, ki je sedaj zamrznjeno, imajo za več milijonov rubljev živil, ki so bila namenjena za Varšavo, a kdaj je bo mogoče tja spraviti, ne ve sedaj nihče.

500 milijonov rubljev in 40 milijonov funtov šterlingov ruskih zakladnih nakaznic. Carjev ukaz pooblašča finančnega ministra, da izda za 500 milijonov rubljev

zakladnih nakaznic s šestmesečno dobo in 5% obrestovanjem, poleg tega pa še za 40 milijonov funtov šterlingov zakladnih nakaznic z angleško valuto.

Ruska дума je jela zborovati. Zunanji minister Sasonov je razvil načrte ruske zunanje politike ter opravičeval vojno. Za povzročitelje vojne smatra Avstro-Ogrsko in Nemčijo, ker sta vedno nasprotovale interesom Rusije v Orientu. Jako ljuto je naglašal iz istih razlogov potrebo vojne tudi vodja kadetov Miljukov, ki se je zlasti skliceval na to, da je treba premagati militarizem Nemčije. Govorniki so marsikaj po krivici očitali Avstro-Ogrski in Nemčiji.

Vojni davek v Švici. V pokritje delnih stroškov, ki jih povzročata tudi Švici sedanja vojna, ker mora imeti več vojaštva oboroženega v varstvo nevtralnosti, je predlagal zvezni svet novo ustavno dolečbo, po kateri se sme predpisati enkratni direktni vojni davek na imetje in pridobnino. Imetje pod 10.000 franki in pridobnina pod 2500 franki je davka prosta. Za vdove in sirote se sme davkaprosto imetje zvišati. Davčna postavka pri navadnih osebah je progresivna od 1 do 15 na tisoč od čistega imetja in 1/2 do 8 na sto od čiste pridobnine. Pri delniških in komanditnih družbah znaša davčna postavka na dividendo 2 do 10 na tisoč vplačane glavnice, rezervnega zaklada in drugih zalog kakor tudi 1/2 do 2 1/2 od ne vplačane glavnice. Pri zadrugah znaša davčna postavka 8 na sto čistega dobička. O sklepu zveznega sveta bo splošno ljudsko glasovanje.

Mirovni manifest francoske delavske zveze. Splošna francoska delavska zveza je izdala manifest, v katerem izraža vodstvo zveze željo po miru.

Francoski socialisti zahtevajo zaplenbo žitnih zalog. Akcijski odbor francoskih socialističkih zvez je poslal vladi spomenico, v kateri zahteva, da vlada zapleni vse žitne zaloge v Franciji, določi cene moki in žitu v primeri z zadnjo žetvijo, v kolikor nedostaja žita, ga upelje iz inozemstva ter tudi nadzira, da peki ne bodo moko porabljali potratno.

Angleški socialisti proti vojni. Delavska voditeljica in člana parlamenta Keir Hardie in Mac Donald sta ustanovila prosto delavsko stranko, ki se hoče bojevati proti vojni stranki. Oba sta za zblizanje med Nemčijo in Anglijo.

Blokada Anglije. Nemčija je napovedala blokado Anglije. Strokovnjaki sodijo, da bi Anglija utegnila tako blokado prenašati kvečjemu štiri tedne, potem bi ji pa jelo primanjkovati živil in vojnega materiala. Zaradi proglačitve blokade so se pa jele nevtralne države razburjati, ker bi zaradi nje imela trgovina nevtralnih držav veliko škodo. Nemčija je zaradi tega svojo napoved v toliko popravila, da proglašaja morja okolo Anglije za bojišča. Razvidno je to dejstvo iz izjave nemškega poslanika v Washingtonu, ki pravi, da Nemčija ne bo nadlegovala onih ladij, ki prevažajo živila za civilno prebivalstvo vojskujočih držav. Razburjenost nevtralnih držav bo ta izjava najbrže vsaj za sedaj potolažila.

Angleži iščejo nemške podmorske čolne. »Baseler Nachr.« poročajo: 150 angleških ladij, rušilci in takozvane depotne ladje preiskujejo celo angleško obrežje in iščejo skrivališča nemških podmorskih čolnov.

Obstreljevanje Dardanel. Štiri angleško-francoski torpedni lovci so te dni zopet obstreljevali dardanelske utrdbe. Oddali so 174 strelcev, ki so napravili nekaj škode.

Anglija namerava napasti Holandijo. Nemški političski krogi so izvedeli, da namerava Kitchener izkrcati svojo novo armado na Holandskem ter s tem nasilno prekršiti holandsko nevtralnost. Na Angleškem sicer molče o tem načrtu, vendar pa sta se Nemčija in Holandska pripravili na tak napad. Nemčija je utrdila Antwerpen in Holandska je oborožila in vpoklicala svoje vojaštvo. Tudi na morju so položili obrežne mine in priredili mnogo utrdb v obrambo. Nemški zadnji napad, ki se ponavlja, s podmorskimi čolni je že imel namen, dokazati Angliji obrambno moč in jo ostrašiti pred nameranim korakom.

V Mehiki v Ameriki se je proglašil za predsednika republike general Villa ter je imenoval civilno vlado iz treh ministrov.

400.000 transportnih delavcev na Angleškem zahteva zaradi velike draginje boljše plače.

Preteča stavka rudarjev v Jorkshire na Angleškem. Zaupniki rudarjev v Zahodnem Jorkshire so sklenili pričeiti splošno stavko dne 1. marca.

Ustavljen izvoz žita iz Amerike. »Svenska Tagbladet« prinaša vest, da je preskrbovanje Angleške z ameriškim žitom v resnici prenehalo, ker je tovarnina za žitne parnike iz Amerike ogromno zvišana.

Mednarodna solidarnost. Švedska deželna centrala strokovnih organizacij kakor tudi švedska kovinarska zveza sta dovolili vsaka po 5000 K podpore potrebnim belgijskim organizacijam. Ameriška tiskarska zveza je napravila zbirko, ki je namenjena francoskim in belgijskim tiskarskim žrtvam vojne. Prvi znesek, ki je došel francoski tiskarski zvezi, 500 frankov, je ta nakazala pomožnemu odboru belgijskih strokovnih organizacij. V isti namen je poslala francoska tiskarska zveza, ki je najbogatejša strokovna organizacija na Francoskem, že prej večji znesek parlamentarnemu komiteju na Angleškem. Ta ni imel posebnega uspeha pri zbirki za belgijske organizacije in je sedaj zaradi tega izdala nov oklic. Akcijski odbor francoske socialističke stranke in strokovnih organizacij je poslal za prvi obrok 2000 frankov na Holandsko v olajšanje bede v Belgiji, ki so jo zasedli Nemci.

Vojni ujetniki nekdanj in sedaj. Danes se ravna z ujetniki po pravilih mednarodnega prava. Ali v prejšnjih stoletjih je bilo povsem drugače, zakaj z ujetniki se je večkrat ravvalo kakor s sužnji ali kaznjenci. V republiki benečanski je vladala barbarska šega, da so jih na državnih ladjah priklenili k veslom in so morali ladjevje benečanske republike poganjati po Sredozemskem morju. V neki zanimivi knjigi se popisuje, kako so morali ujetniki, in sicer tako kristjani kakor neverniki, prikovani na veslaške sedeže in brezsrčno bičani preko pleč, potiskati barko naprej. Vsak ujetnik je imel na vratu lesen rovaš in ravnało se je z njimi prav barbarsko. Tartarji in kozaki so prodajali svoje ujetnike v suženjstvo in mnoga turška vojna ni imela drugega namena nego nabaviti Turčiji množico novih sužnjev. V srednjem veku je šlo redkokdaj za vojne ujetnike (bojevalo se je do poslednjega diha), a še manjkraft so se ujetniki po vojni izpuščali domov. Navadno so jih imeli za sužnje. Šele v modernih vojnah se ravna z vojnimi ujetniki po človeško: ne mučijo jih več in po vojni jih izpuščajo domov.

Morska milja. V raznih poročilih o vojnih ladjah in o pomorskih bojih in bitkah čitamo o morskih miljah ali o vozlih. Morska milja ali vozle je merilo za daljave na morju. Mislimo si sedaj potegnjen

okrog okolo zemlje. Ta obseg ali krog razdelimo na 360 delov. En del takega kroga imenujemo krogovo minuto, ki ji pravimo v pomorstvu morska milja ali vozle. Minuta kroga meri v metrih okroglo 1853 metrov. Morska milja ali vozle je mednaraodna daljinska morska mera, ki so jo uvedli Francozi v 19. stoletju. Vendar pa še niso priznali povsod enotne mere: angleška je 1853:1, avstro-ogrška pa 1852 metrov.

Pod tujimi zastavami so jele voziti angleške trgovske ladje, zlasti pod ameriško zastavo. Doslej je bilo običajno, da ni dopustno posluževati se te zvižaje, a Anglija pravi, da je v vojni vse dopustno. To dejstvo je razburilo nevtralne države, ker bi tako početje zlasti škodovalo malim državam. Celu na Angleškem pišejo nekateri listi, da pomeni ta korak za Anglijo pravo sramoto in označuje bojzljivost, ki bi je Anglija kot gospodarica morja ne smela kazati. Vprašanje bodo najbrže rešili diplomati.

Oborožujeta se z vso naglico Bolgarija in Italija. Razorožuje se pa Portugalska.

Sodrug dr. Liebknecht vpoklican v armado. Socialnodemokratski poslanec dr. Liebknecht je pozvan v vojaško službo, in sicer kot črnovojnik.

Za mir. V Curihu je izšel spis za poseben mir med Nemčijo, Avstro-Ogrsko in Rusijo. Sodi se, da je povzročil spis ruski plemič grof Korvin Milovski, ki biva v Curihu. Milovski trdi, da divja obcarjevi bolniški postelji hud boj med nacionalistiško bojno stranko in med za mir zavzetimi pravimi monarhisti, ki uvidevajo, da Rusiji ne kaže dobička iz vojske. zavzemajo se za pošten mir brez zavzetja zemlje, nacionalistična stranka pa zahteva iz osebnih in materijelnih razlogov, naj se nadaljuje vedno brezobzirnejše vojna, da se tako onemogoči sporazum z nasprotnikom.

Odpravljena carina na žito in na živila v Italiji. Dne 31. januarja se je izdal odlok, ki odpravlja obmejno carino na žito in na druge cerealijske in na moko od 1. februarja 1915 do 30. januarja 1916. Odlok pooblašča nadalje delavskega ministra, da sme znižati za 50 odstotkov železniške tarife, da olajša prevoz žita in moke; enako pooblastilo se podeli mornariškemu ministrstvu za plovne črte, ki jih podpira država in se nadalje pooblasti, da sme v danem slučaju uvrstiti parnike za izredne vožnje, da se doseže prevoz žita in cerealij. Končno se pooblašča notranji minister, da če se mu zdi potrebno, sme dognati množico zalog v skladiščih žita in moke in v zalogah drugih cerealij in da lahko izda predpise o peki kruha in o prodaji moke in žita.

Česa treba v prehrano moderne armade. O tem dobimo pojem iz naslednjega poročila, ki ga je nedavno tega prinesel »Journal de Geneve«. Sotrudnik rečene lista je obiskal nekaj torišč, ki so bila središča prehranitve francoske armade. Na teh toriščih se je sleherni dan pripravilo jedi za 300.000 mož. Sleherni dan se je odpeljalo od tam šest vlakov, ki so bili naloženi z mesom, kruhom, zelenjavo, sladkorjem, vinom, kavo, žganjem, tobakom, rižom, ovsom in z drvmi za poljske kuhinje. 300.000 mož je sleherni dan potrebovalo 1200 glav goveje živine in je požgalo 40.000 kilogramov drv. Posamični vlak prepelje 270.000 porcij kruha in 35 centov sira. Vsak dan ima francoski vojak pravico do 15 gramov tobaka, četrtninke vina in šestnastinke litra žganja.

Naši sovražniki izgubili dosedaj 3 milijone in 750.000 mož. »Kölnische Volkszeitung« piše, da so nemške čete v šestih mesecih vojske ujele okroglo 700.000 so-

vražnikov, avstrijske čete pa okoli 380 tisoč, skupaj tedaj nad 1 milijon. Pred nekaj dnevi je list »Times« objavil poročilo iz Petrograda, da je Rusija izgubila okoli 1.300.000 mrtvih in ranjenih ter 700.000 ujetnikov. Ruska armada ima tedaj izgub približno 2 milijona. Francoske izgube se cenijo na 1.500.000 mož, angleške pa nad četrtil milijona. Skupno število izgub naših sovražnikov znaša tedaj približno 3 milijone in 750.000 mož.

Deputacija lokalnega delavskega odbora v Idriji pri rudniškem predstojniku c. kr. dvornemu svetniku Josipu Billeku.

Deputacija lokalnega delavskega odbora, sestojča iz načelnika Tomaža Brusa, potem odbornikov Antona Kosa in Alojzija Uršiča, se je pojavila dne 20. t. m. v pisarni rudniškega predstojnika in predložila naslednja ustna vprašanja:

1. Če je na uogo rudniškega ravnateljstva glede oprostite rudarjev od črno-vojniške službe došla kaka rešitev s strani ministrstva javnih del?

2. Kaj namerava rudniško ravnateljstvo s tistimi delavci, ki se vrnejo iz vojne ranjeni, oziroma so za nekaj mesecev ali za eno leto na dopustu ali odpuščeni. Ali bi se ti za dobo oprostite od vojne službe ne mogli porabiti za lahka dela, da si morejo med tem časom vsaj nekaj prislužiti, osobito, kaj namerava rudniško ravnateljstvo ukreniti glede delavcev, ki se povrnejo iz vojne kot invalidi in niso za nobeno delo več zmožni, pa so imeli nad 20 službenih let.

Na ti dve točki je gospod rudniški predstojnik naslednje odgovoril:

ad 1. S strani ministrstva ni došla do danes še nikakršna rešitev.

ad 2. Glede uporabe takih delavcev je v prvi vrsti merodajna izjava rudniškega zdravnika; pri rudniku morejo biti nastavljeni le taki delavci, ki imajo za to potrebno sposobnost in krepkost, ker se rudnik ne sme smatrati kot kak invalidski ali preskrbninski zavod.

Za onemogle iz vojne vrnivše se delavce velja glede njih pravic do bratovske skladnice postava z dne 28. julija 1898, državni zak. št. 127, oziroma določila § 43. pravil bratovske skladnice eraričnega rudnika v Idriji.

Glede preskrbe c. in kr. armade, c. in kr. vojne mornarice in ces. kr. deželne brambe kakor tudi glede njih svojcev, velja postava z dne 27. grudnia 1875., drž. zak. št. 158, oziroma zakoni z dne 27. aprila 1887, drž. zak. št. 41, z dne 3. aprila 1891, drž. zak. št. 48, z dne 28. marca 1896, drž. zak. št. 48, in z dne 19. marca 1907, drž. zak. št. 86, (ter odlok c. kr. ministrstva za javna dela z dne 5. septembra 1914, št. 46.254. — XVII b).

V navedenih postavnih določilih so navedene preskrbninske pravice v vojno

službovanje vpoklicanih delavcev. Če je kako daljno vpoštevanje teh delavcev dopustno in mogoče, se more določiti šele po končani vojni.

Billek s. r.

Josip Peternel s. r.
c. kr. poduradnik kot zapisnikar.

Zapisnik

sprejet v pisarni rudniškega predstojnika c. kr. dvornega svetnika Josipa Billeka dne 3. prosinca 1915.

Predmet:

Lokalni delavski odbor, sestojč iz odbornikov Antona Kosa, Bernada Jazbar in Antona Trpina, se je pojavil dne 3. prosinca t. l. v pisarni podpisanega rudniškega predstojnika ter je prosil, da bi se zopet v delo sprejelo rudarja Valentina Lapajnetta IV., ki je bil povodom mobilizacije dne 27. julija 1914 v vojno službo poklican, in se je meseca grudna 1914 iz iste povrnil kot ranjenec oziroma superarbitranec.

Imenovani je družinski oče treh nepreskrbljenih otrok in ne more svoje družine brez dohodkov vzdrževati, ker kot superarbitranec nima po obstoječih predpisih od države pričakovati nikake podpore. Kot hišni posestnik je bil primoran pri bratovski skladnici vzeti posojilo v znesku 2084 K, od katerega plačuje letno 4% amortizacije in 4% obresti.

Rudniško ravnateljstvo naj bi iz navedenih razlogov prošnjo lokalnega delavskega odbora uvaževalo ter Lapajnetta tako dolgo za lahka dela porabilo, da pridobi zopet zmožnost za drugo službo.

Nato je rudniški predstojnik c. kr. dvorni svetnik Josip Billek lokalnemu delavskemu odboru odgovoril naslednje:

1. Glede preskrbe delavcev, ki se kot ranjenci vrnejo iz vojne, so se zadevni predpisi naznanili delavstvu z razglasom z dne 22. grudna 1914, št. 5276.

2. Glede zopetne uporabe takih delavcev opozarja na v zapisniku z dne 21. grudna 1914 lokalnemu delavskemu odboru povedano ustno rešitev, v zmislu katere je v prvi vrsti izrek rudniškega zdravnika merodajen in se morejo pri rudniku nastavljeni le taki delavci, ki imajo potrebno sposobnost in krepkost, ker se rudnik kot industrijsko podjetje ne more smatrati kot preskrbninski zavod.

Če se bo tudi pri vzprejemanju ranjenih in superarbitriranih delavcev zelo ozir jemalo, vendar ne smejo biti obrati z najzmožnimi delavci v taki meri obremenjeni, da bi gospodarsko poslovanje rudnika in oblastveno predpisana varnost obrata trpela, in z druge strani škodljive socialne uplive gojile.

Rudniško ravnateljstvo v začrtanih mejah ne bo proti iz vojne se vrnivšim delavcem brezsrčno ravnalo.

Končno se lokalni delavski odbor pozivlja, naj delavstvo pouči, da se bo med vojno dobo z živili in kurivom (žitom, dr-

vami in kurivom) varčno ravnalo, ker je preskrbovanje s temi stvarmi ob obstoječih prometnih sredstvih z Logatca v Idrijo jako težavno.

Nato se zapisnik sklene.

Billek s. r.

Josip Peternel s. r.
c. kr. poduradnik kot zapisnikar.

Št. 206. Idrija, 25. prosinca 1915.
Lokalnemu delavskemu odboru

v

Idriji.

Na predloženi izvleček zapisnika seje lokalnega delavskega odbora rudarske zadruge v Idriji z dne 10. prosinca 1915, se sledeče odgovarja:

Glede postopanja delavcev, ki so v svrhu vojašk. službovanja na dopustu ali od tega službovanja trajno ali začasno oproščeni ter prosijo za vzprejem v rudniško delo, so se lokalnemu delavskemu odboru tozadevno pojasnila podala dne 21. grudna 1914 in dne 3. prosinca 1915. O tem predmetu sestavljeni zapisnik se daje na razpolago.

V vseh slučajih, ki se pripete, se bo ravnalo kar najbolj mogoče ozirapolno po veljavnih določilih, ki se jih ne more prezreti, dokler so veljavni in je treba rudnik urejeno voditi.

Glede v zapisniku lokalnega delavskega odbora z dne 10. prosinca 1915 citiranega drž. zakona z dne 27. grudna 1875, drž. zak. št. 158, se pripomnja, da se ta postava nanaša le na državne uslužbenice, s katerimi je ravnati po civilnih penzijskih določbah.

Obseg starostnega zavarovanja državnih in privatnih rudarjev je določen po postavi glede bratovske skladnice, oziroma po napodlagi tega sestavljenih in rudarsko oblastveno potrjenih pravilih s pripoznavanjem provizij in ne penzij. Za zahtevano pripoznanje vseh državnih rudarjev kot civilne državne uslužbenice, bi bila potrebna sprememba postave, kar se pa da napraviti le potom postavodajnih korporacij in ne potom administrativnih oblasti državnih rudokopov.

Sklicanje občnega zbora, ki bi imel sklepati o spremembi pravil bratovske skladnice v zmislu predloga lokalnega delavskega odbora, bi bilo brezpomembno, ker bi se moral vsak postaviti nasprotujoči splep od strani predsednika sistirati in bi tak sklep sploh tudi oblastveno ne mogel biti potrjen.

Na vlogi (A.) prednešana prošnja nekaterih na dnevu, deloma na dnevu, deloma v jami službojočih delavcev, ki prosijo za odškodnino 4 K, oziroma za zmanjšanje šihne dobe za pol ure, ker morajo hoditi po svojo plačo, se pojasnjuje:

Dotični delavci: čuvaji, zvonarji, kurjači in strojevodje ne smejo iz obratnih in varnostnih ozirov prej zapustiti službena mesta, dokler ne pride tovariš, ki ima delo nadaljevati. Ker so vsi ti delavci primer-no svojemu opraviču plačani in je njih dni-na in osemurni delavni čas še krajši kot

Moč in pravica.

Neprestani boj je naše življenje. Ne samo boj za vsakdanji kruh, nego tudi boj za drugo materialno blago, za idealne zahteve, za ugled, čast in marsikaj drugega. Vsak pa ne zmaga v tem boju, čeprav je po zakonu v pravici. Saj pravi že pesnik: »Živemu pravico!« Mirno pa lahko povemo: pravico ima zdrav. Zakaj, kaj pomaga človeku, da se zaveda, da je človeško in zakonito v pravici, ako nima moči, svojo pravico tudi dognati. Boj za vsakdanji kruh hoče vztrajnosti in moči.

Gledati moramo zato, da se ohranimo vedno zdrave in moči se zavedajoče, motenja zdravja in boleče trpljenje moramo hitro odstraniti, pri čemer nam izborno služi Fellerjev bolečine tolažeči rastlinski esenčni fluid z znamko »Elsa-fluid«.

Pri revmatskih, protinskih ali nevralgičnih bolečinah, bodanju, trganju, lumbagu (Hexenschuss), bolečinah v križu, bodanju v ledjih in drugih s prehlajenjem, preprihom ali prenaporu nalezanih bolečinah, tolaži bolečine, poživlja in osvežuje.

Čitajmo, kaj piše neki učitelj o Fellerjevem »Elsa-fluidu«:

»Slučajno sem naletel na nekaj stek-

lenic Vašega izbornega rastlinskega esenčnega fluida »Elsa«. Izborni mi je služil pri mojih zastaranih bolečinah v prsih in pri živčnih ter drugih bolečinah. Učinek je bil naravnost čudovit. Prosim, da mi takoj pošljete tucat svojega domačega zdravila.« Ivan Wagner s. r., učitelj, Weissbriach, Koroško.

Naši bralci bi morali Fellerjev fluid z znamko »Elsa-fluid« imeti doma, saj stane poizkusni tucat samo 6 kron franko in se samo pristen dobiva od lekarnarja E. V. Feller, Stubica, Elsatrg šte. 334 (Hrvat-sko)

... duzir.

ostalih delavcev, ki delajo 11 do 12 ur, je stavljena zahteva neopravičena.

Rudniško ravnateljstvo je vedno pripravljeno na vloge lokalnega delavskega odbora materialno škodovanje delavcev preprečiti in je tudi dolžnost istih naznanjati kake nepravilnosti uradniškemu ravnateljstvu, vendar morajo biti te utemeljene ali dokazane.

Kake materialne trdute, ki izhajajo iz preskrbninskih določil za v vojaško službovanje vpoklicane rudniške delavce, se bodo brez dvoma odpravile po razjasnitvi vseh razmer po sklepu vojne, ker so vsi pogoji zato. Sedanji čas pa ni primeren za to.

Izvelek zapisnika se je na prošnjo lokalnega delavskega odbora predložil c. kr. ministrstvu za javna dela.

C. kr. rudniško ravnateljstvo v Idriji.

Predstojnik:

Billek,

c. kr. dvorni svetnik.

LISTNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVNIŠTVA.

Idrija. S. I. Neprodane koledarje pošlji nazaj.

Vsem onim, ki žele še naročiti žepne koledarje, naznanjamo, da žepnih koledarjev nimamo več, pač pa lahko postrežemo še z rudarskimi, ki so razen za železničarje za vse druge delavce prav tako rabljivi kakor žepni.

Trbovlje. Črnovojnik N. I.: Vašo zadevo od tukaj reševati ne moremo, ker je v tem oziru vse odvisno od vojaških zdravnikov. Sicer pa, zakaj se ne obrnete na tajništvo, ki ga imate pri roki?!

Izdajatelj Ivan Mlinar.

Odgovorni urednik Viktor Zore.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje. Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne. Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/21	1/21	Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Rohida Ivan splošno zdravljenje	11-12	2-3	Dalmat. ul. št. 3, pritlič.
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bol.	10-12	2-3	Frančišk. ul. št. 4. pritličje
Dr. B. Ipavic	10.-12. dop.		Mestni trg.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne.

S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

**Nobena kapljica
ne koristi tako želodcu,
kot pristi želodčni likér**

**Blizu in daleč
Vse ga pozná,
Kdor ga imá,
Ima zdravje domá!**

Zahtevajte pristi „FLORIAN“.

Zavračajte ponaredbe!

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Rudarji

nabavite si rudarski koledar za leto 1915. V Zagorju, Trbovljah, Hrastniku, Idriji, Velenju, Lešah, Orni, Fohnsdorfu, Ljubnu itd. se ga dobi pri zaupnikih, lahko pa se ga naroča tudi pri Založbi slovenskih delavskih koledarjev v Ljubljani, Hirska ulica št. 22. Stane 1 krono.

Kupujte in naročajte pri tvrdkah, ki inserirajo v „DELAVCU“.

A. & E. Skaberné, Ljubljana

Mestni trg št. 10.

Specijalna trgovina pletenin in trikotaže.

Velika zaloga različnega perila za vojake iz čiste volne in velblodje dlake in sicer: snežne kučme, telovniki, triko jopice, srajce in spodnje hlače, nogavice, sliperji, dokolenice, rokavice, različni ščitniki za vrat, prsa, kolena i. t. d.

Odeje iz velblodje dlake. Tetra perilo. Spalne vreče. Plašči in predpasniki za strežnice Rdečega križa. Volna za pletenje.

Ivan Jax in sin, Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastonj in franko.

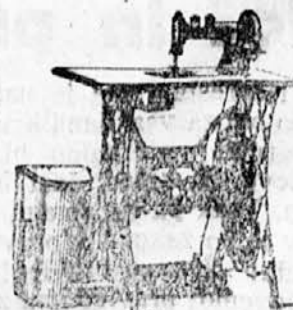
šivalnih strojev

in stroje za pletenje

(Strickmaschinen)

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler.

UČITELJSKA TISKARNA

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica št. 6.
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejšje plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejšja uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija.

Najboljši nakup vsakovrstnega modernega in trpežnega obuvala je v

zalogi lastne tovarne

PETER KOZINA & K^o.

Ljubljana, na Bregu št. 20

(Cojzova hiša).

Varstvena znamka.

Cene za moške K 14.—, 17.—, 20.—.
" " ženske " 12.—, 15.—, 18.—.
" " dečke 36/39 " 10.—, 12.—.
" " otroke št. 22-25 26-28 29-31 32-35
K 5.—, 6.—, 7.—, 8.—.

**: Garantirana kakovost. :
cenejše vrste od K 1-50 naprej.**